

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון

156

פרשת וירא

כבר יצא ממנו ישמעאל

יָקַח נָא מֵעֵט מִים וְרִחְצוּ רִגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֲנוּ תַחַת הָעֵץ (יח, ד). פירש רש"י, שלכך אמר להם תחילה 'ורחצו רגליכם', כי סבור היה אברהם שהם ערביים המשתחוים לאבק רגליהם, והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו, אבל לוט שלא הקפיד על כך, מצינו שהקדים לינה לרחיצה, וכמו שאמר למלאכים (יט, ב) 'ולינו ורחצו רגליכם'. ומקור הדברים הוא מה שדרש רבי ינאי ברבי ישמעאל במסכת בבא מציעא (כדף פו ע"ב), שאמרו לו המלאכים לאברהם, וכי בערביים חשדתנו שהם משתחוים לאבק רגליהם, כבר יצא ממנו ישמעאל, ופירש"י 'ממך יצא הרגיל לעשות כן'. וביאר המהרש"א (שם), שלמד זאת רבי ינאי ממה שאנו רואים שלקה אברהם בזה שיצא ממנו ישמעאל, שהערביים הם זרעו העובדים לאבק רגליהם, וכבר אמר ריש לקיש במסכת שבת (דף צז ע"א) וכן אמר רבי יהושע בן לוי במסכת יומא (דף יט ע"ב) ש'החושד בכשרים לוקה בגופו'.

ישמעאל היה לסינים

והחיד"א במראית העין (ב"מ שם) המליץ על אברהם, שבוודאי יפה עשה שביקש מהם תחילה לרחוץ רגליהם, שהרי כל דורו עובדי אלילים היו, והיה מטרה להם מטומאת העבודה זרה מתוך שהיה בודקם באשל שנטע בבאר שבע, שמי שהיה אווחז באמונה בבורא ב"ה היה האילן מסוכך ומצל עליו, ומי שהלך אחר האלילים חלילה היו ענפי האילן מסתלקים ועולים ולא מסוככים עליו, כמובא בזוהר וירא (כדף קב ע"ב), אם כן היה לו לאברהם לבדוק למלאכים, מפני שלא ידע שהם מלאכים וסבר שהם ערביים.

ומה שיצא ממנו ישמעאל, מכוון גדול היה, שלקח הגר בכדי להפריד ממנו שיירי סיגי זוהמת הנחש שמבית אביו תרח, ובכך הוציא ליצחק משרה, נקי וטהור מכל סיג זוהמה, והוא שהעמיד ליעקב נקי מסיגי עשיו, שמתוך כך זכה להעמיד לשנים עשר שבטי ייה מאמינים בני מאמינים, כמובא שם בזוהר וירא (כדף קג ע"ב), ובזה הלך ונתן צלום דמות אדם הראשון כמו שאמר הרעיא מהימנא בהר (דף קיא ע"ב), עד שהיה יעקב מעין שופריה דאדם הראשון כמובא במסכת בבא מציעא (כדף פד ע"א), אלא בוודאי דיברו המלאכים כנגד מזלו של מעלה.

בית יעקב אשר פדה את אברהם

והוא כמבואר בזרע בירך¹ (פ' וירא, שני), שרצו המלאכים להצדיק בזה מה שקטרגו מקדם על בריאת האדם, כמו שאמר רב יהודה אמר רב במסכת סנהדרין (דף לח ע"ב), שברא אז כת אחת של מלאכי השרת ואמר להם, רצונכם 'עשה אדם בצלמנו', וכאשר ראוי מעשי האדם קטרגו ואמרו "מה אנוש כי תזכרנו" (תהלים ח, ה), ושרף אותם קוב"ה באצבעו קטנה, וכן כת שניה, כת שלישית אמרו לפניו כל מה שאתה רוצה לעשות בעולמך עשה, אבל כיון שהגיע לאנשי דור המבול ואנשי דור הפלגה שקלקלו מעשיהם אמרו לפניו, רבוננו של עולם, לא יפה אמרו ראשונים לפניך. אמר להם "ועד זקנה אני הוא, ועד שיבה אני אסכול" (ישעיהו מו, ד), היינו שאחר כל זה עתיד לעמוד אברהם שיגדל כבודו בעולם, ועד שיבוא אברהם סובל אני לכולם בזכותו.

1. לרבי ברכיה ברך שפירא מקראקא, תלמיד בעל המגלה עמוקות זיע"א.

אמנם גם כשבא אברהם ועסק לגדל כבודו יתברך בעולם, קטרגו עליו מלאכי השרת באור כשדים שאינו ראוי להינצל מהאש, כמובא במדרש תנחומא (תולדות ד) שטענו אז לפני הקב"ה, וכי לזה אתה מציל, הלא כמה רשעים עתידין לעמוד ממנו, אלא שאמר להן הקב"ה בשביל יעקב בן בנו שעתיד לעמוד ממנו אני מצילו, וככתוב בישעיה (כט, כב) "כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם".

וגם כעת באו לקטרג על אברהם, וכנאמר בהם (יח, ב) "והנה שלושה אנשים נצבים עליו", ש'נצבים' לשון מריבה, אלא שנתבטל קטרוגם מתוך שראו שבאה השכינה לבקרו ביום השלישי למילתו, וזהו שנאמר בו (יח, ה) "והוא עומד עליהם", שנצחם אברהם. ועל זה אמר רבי ינאי 'כבר יצא ממנו ישמעאל', לומר שמתוך שכבר נתברר ממנו סיגי ישמעאל בכדי להעמיד בסוף ליעקב, ניצול אברהם מקטרוגם, וכאמור.

מה פעל אל

ושורש קטרוג מלאכי השרת הוא מתוך מה שאמר רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא בירושלמי שבת (פ"ו ה"ט) שעתידי הקב"ה לעשות מחיצתן של צדיקים לפני ממוחצתן של מלאכי השרת, ומלאכי השרת שואלין אותם ואומרין להם 'מה פעל אל', מה הורה לכם הקב"ה. היינו שאז יזכו ישראל למדרגת 'אדם אתם', כאשר יזכו הם לצלם דמות אדם העליון בשלימות למעלה ממדרגת צלם ודמות של מלאכי השרת, והכל מתוך שידבקו במצוות הצדקה ומידת החסד, שבזה נעשים בדומה אליו יתברך כמובא במסכת שבת (כדף קלג ע"ב), ומתוך שמקנאים המלאכים על ישראל שיזכו למעלה עליונה זו, מקטרגים הם עליהם שעל פי מעשיהם אינם ראויים לזה.

וזו היתה עסקו של אברהם עם המלאכים שהאכילם בן בקר רך וטוב, שמתוך שהלך עימם בטוב מידותיו יתברך מתוך השפעת החסד, ביטל לקטרוגם עד לסוף הדורות שיתגלה משיח ה' לגאול לבניו מתוך מידה זו של החסד שנטע בזרעו, וכנאמר בהושע (י, יב) "זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד, נירו לכם ניר, ועת לדרוש את ה', עד יבוא ויורה צדק לכם", כמו שדרש זאת רבי לוי בבראשית רבה² (מח, יג). ולכך חינך את ישמעאל במצות החסד שיאכילם לזה הבקר, בכדי שבזה יהיה נכנע ישמעאל תחת בניו, שיתגלה מתוך כך שאף מידת החסד של ישמעאל אינה אלא כמשמשת לבניו, כי אך להם ראוי באמת צלם דמות האדם והדבקות בטוב מידותיו יתברך.

שיכלו כל נשמות שבגוף

וזהו שאמר הקב"ה "כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף, כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי" (ישעיה נז, טז), ודרש זאת רב אסי במסכת יבמות³ (כדף סב ע"א) שאין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף, שכאשר יושלם צלם דמות אדם העליון מתוך שלימות קומת נשמות ישראל, הנה יתגלה לעין כל שאך להם יאות מידת החסד באמת ולהידמות לטוב מידותיו יתברך, ומתוך כך יבוא בן דוד. והוא מפני שהולכים ומתבררים הנשמות מדור לדור ומטהרים יותר ויותר מכל סיג זוהמה שמהנחש, והולכת ומתפשטת בהם דרך החסד וגילוי

2. זו לשון המדרש: "ואל הבקר רץ אברהם", אמר רבי לוי, רץ לקדם אותה אומה (-ישראל זרעו) שכתוב בה (הושע י, יא) "אפרים עגלה מלומדה אוהבתי לדוש", ופירש היפה תואר (שם) שרצה שתעמוד זכות ריצתו לאורחיו לבניו הנקראים בקר, ובמסכת עבודה זרה (דף ה ע"א) ונדה (דף יג ע"ב) הובא בשם רב יוסי.

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועות והצלחת: שיר בת יפית, מאור בן טניה, מנחם בן בתיה, פבל נסים בן מרינה, יעקב בן בתיה, יאיר בן טניה, אוריאל בן לאה, לאה בת סימי, דניאל יוסי בן יסמין. להקדשות יקיריכם ניתן לפנות בטל' 0527.130.400

לעילוי נשמת

ראו דור דרוור בן רונית ז"ל

הרחמים יותר ויותר, עד שנשלם צלם דמות אדם העליון בשלימות, ובזה באה הבריאה לתכליתה, ונעשית ראויה שישכון בה הבורא ב"ה לנצח בבנין המקדש שיבנה בן דוד.

וכאשר התבונן והבין אברהם עוצם מידת חסדו יתברך עם הנבראים, שמביא הנשמות לעולם בכל דור ודור וממתין ומאריך להם רוחו, כמו שכתוב 'כי רוח מלפני יעטוף', ואינו בא לשכון בעולם ואינו בונה לבית מקדשו, אך בכדי לקבל בעולם את הנשמות שעשה שיזכו מתוך כך להשלים לצלם דמות אדם העליון, מתוך כך למד מעוצם מעלת מדרגת החסד שאך היא חפצו יתברך בעולם, ומכך הבין ש'גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה', ועזב כביכול את השכינה שבאה לבקרו בחליו, והלך לקבל את האורחים הערביים שבאו לביתו, כמו שאמר רב יהודה אמר רב במסכת שבועות (בדף לה ע"ב).

ישמעאל פרא אדם

וזהו שהוכרחו המלאכים להודות שאין אברהם חושד חלילה בכשרים, ולכך אין לו ללקות בגופו, שהרי 'כבר יצא ממנו ישמעאל', היינו שכל מה שבא אברהם על הגר היה אך בכדי לקיים למצוותו ורצונו יתברך שיפרו וירבו הנבראים ויכלו כל נשמות שבגוף, בכדי לקיים רצונו יתברך שחפץ הוא להכניס לאורחים, הם הנשמות שעשה, ועל אף שידע אברהם שלא הוא זה שירש דרכו אלא זרעו שיצא משרה, עם כל זה לא חש לזה כלל כנגד קיום רצונו יתברך,

ועל אף שראה והביט עד לסוף כל הדורות מה שעלולים זרעו של ישמעאל לעולל לבניו באחרית הימים, עם כל זה לא נכנס בהדי כבשי דרחמנא, וכענין שהוכיח ישעיהו לחזקיהו כאשר ראה שעתידים בניו להרשיע כמו שאמר רב המנונא במסכת ברכות (בדף י ע"א), ומתוך שנוכחו בצדקתו ודבקו במידת חסדו יתברך הוכרחו להודות שכוודאי מה שציווה עליהם לרחוץ רגלם אך לטובתם ולתועלתם נתכוין בזה, וכוודאי ראוי הוא אברהם באמת לצלם דמות אדם העליון, ומתוך כך בישרוהו על הזרע הנצחי שיעמוד ממנו על ידי יצחק בנו, עד שיבואו בניו למעלתם הראויה שתהיה מחיצתם לפנים ממלאכי השרת.

ולכך אמר מלאך ה' על ישמעאל (בראשית טז, יב) "והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו ועל פני כל אחיו ישכון", שמרמז הדבר שמפני שיש לו אחיזה בבית אברהם יש לו פנים יותר מאחיו המצריים כמו שאמר רשב"י בזהר יתרו (בדף פז ע"א), אבל דווקא בזה תבוא מפלתו ותהיה אחריתו עדי אובד, כי מתוך שידמה שיש לו מעלה על פני כולם, ינסה לשלוח ידו ולעכב לישראל משליטתם בארץ כמו שאמר רשב"י בזהר וארא (בדף לב ע"א), ובזה תתעורר מעלת ישראל וינכחו כולם שאך הם הראוים באמת לצלם דמות אדם העליון, כי יראו ויכחו שכל מהות מידת ישמעאל היא 'פרא אדם' ושפרכת דמים, ומתוך כך יתגלה קוב"ה על ישראל ויאמר להם "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם" (יחזקאל לד, לא).

"רפא שבריה כי מטא" (תהילים ס, ד)

משיעור יום ה' וירא, ויום א' בהעלותך תש"ע

א

הוא מתוך גילוי סודות התורה, וכמידת רשב"י שהוא כנגד ספירת ההוד, שהיא מצד הגבורה.

וצד הגבורות הם עיקר ותכלית בנין הדעת, כי שורש הדעת הוא בחסד, ודרך התפשטות הדעת עד לתחתית המדרגות כענין "כי מלאה הארץ דעה" (ישעיה יא, ט), הוא מתוך מידת הגבורה שבדעת. ודרך קנין דעת זו היא מתוך שיראה ויתבונן האדם ברחמים ובטוב המוחלט והגמור של השי"ת שעושה עימו בזמן הלילה, שהוא עת ההסתרה והגלות שנמצאים ישראל בריחוק כביכול מאת אור פני הבורא ב"ה, וזהו שעוסקים אנו לדרוש אחר דעת זו בזמן התיקון חצות והגעגועים של השי"ת לישראל בעת תוקף חשכת הלילה, שמתוך דעת זו מתגלה האמת שהשי"ת לא עזבנו ולא יעזבנו לעולם, והוא איתנו תמיד בכל מקום ובכל זמן ובכל מדרגה.

אלא שהכל תלוי בגילוי והתפשטות הדעת, כי הדעת היא כנגד האות י' שמקורה מן האין הגמור, כי בתחילה היה מאיר ממנו יתברך אור אין סוף ולא היה מי שיקבל ממנו יתברך, וכאשר עלה במחשבת השי"ת לברוא את העולם ברא תחילה את ישראל, בכדי שעל ידם יהיה מי שירצה לקבל ממנו יתברך ולידע מאיתו יתברך, ושורש נשמות ישראל הוא בנקודה זו אשר ממנה מתחיל ציור האות י', שהוא בריאת השורש לאותו 'הרצון לידע ולקבל' מאורו יתברך, ולכך בכדי להכיר ממנו יתברך צריך להיות כאותה הנקודה של האות י' שאין לה קיום כלל, ומתוך כך להתעורר ברצון והשתוקקות לדעת מאיתו יתברך.

ד

ומתוך רצון קדוש נולדת ומתגלית הדעת, אמנם תכלית הדעת היא שתתגלה עד לתחתית המדרגות והארציות, וכענין 'ומלאה הארץ דעה את ה''. והנה כל שאין הדעת מגיעה עד לארץ, נמצאת הארץ בשבר, והמשמעות היא שמחולקת הארץ לשברים שברים, וישנם דעות רבות בעולם המביאות לפירושים ומחלוקות המביאות עד שפירות דם רחמנא לצלן, אמנם כאשר יש דעת אחת המתפשטת בארץ, בזה תהיה הארץ מאוחדת לקבל עול מלכותו יתברך.

וכן הוא בכל אדם, שכל שאין הדעת הקדוש מגיע עד למטה לכל מדרגותיו, הנה אפשר שיהיה באדם דעת גדול, אמנם מצד הזוהמה שבגופו ילך ויתרחק חלילה מהשי"ת, ובזה נעשה הוא לשברים שברים, כי מתפרד הוא לחילוקים הרבה, שיש בו כמה וכמה רצונות, וכמה וכמה דעות שמחליפם כפי תאוות גופו. אמנם כאשר תתפשט הדעת עד למטה לגופו, יהיה האדם לאחד, כי מקשרת ומחברת אותו הדעת להיות אחד.

הנה השכינה היא כאור המלא את הכל, וכנאמר (ישעיהו ו, ג) "מלא כל הארץ כבודי", ולית אתר פנוי מיניה כמו שאמרו בתיקונ"ז (בתיקון נו, דף צא ע"ב), והיא ממלאת את הכל וסובבת את הכל, ואין עוד מלבדו יתברך. אמנם גילוי השכינה בכל מדרגה תלוי בדעת האדם ובקדושת הדעת, ובכל מדרגות הדעת, שכאשר יש דעת מתוקן ושלם מצד התחתונים, נגלית השכינה במקום ומדרגה זו, וכפי זה יש גילוי שם לשכינה הקדושה. ולכך בית המקדש שהוא מקום השראת השכינה הקדושה הוא בנין הדעה, כמו שאמר רב אמי במסכת ברכות (דף לג ע"א) וכן אמר רבי אלעזר במסכת סנהדרין (בדף צב ע"א), כי בנייתו וכל השראת השכינה שבו, מראשית המחשבה והרצון עד לסוף המעשה והבנין, הכל נעשה מתוך דעת שלם ומתוקן, שהרצון אל בנינו נעשה מתוך דעת מתוקן של משה רבנו ושל דוד המלך, וכל פרט ופרט שבבנינו נעשה מתוך דעת שלם ומתוקן של שלמה המלך עליו השלום.

ב

והדעת כלולה מחסדים וגבורות, החסדים שבדעת הם כנגד שם הוי"ה שהוא י"ב קצוות, היינו שהולך ומתפשט אצל הכל, ומתוך התפשטות החסד מבחין בו האדם ומחכים להבין דבר על בוריו, מתוך שמתקיים בו "ובדעת חדרים ימלאו" (משלי כד, ד), וכגון ההבחנה וההבדלה בין לילה ליום הבא על ידי הדעת, הנה טבעו בו חכמים ברכת 'הנותן לשכוי בינה', היינו שמצד החסד 'נותן' הקב"ה דעת והבחנה לבריות להבדיל בין יום לבין הלילה. ולכך עיקר חכמת האדם היא שיביט בחסד ה' המלא את כל הארץ, וזוהי כל מהות החכמה שניתנה לאדם, כי אין צריך רק שלא יעצום את עיניו מלראות את חסד השי"ת הנעשה עימו בכל פרט ופרט.

וזוהי מדרגת אברהם אבינו שהיה פוקח את עיני הבריות להתבונן במידת החסד של הבורא ב"ה עימהם, ושלא יעצמו עיניהם מלראות את טובו וחסדו, ולכך לקחו הקב"ה כביכול והושיבו לימינו בכל מפעלותיו, כנאמר עליו (בתהלים קי, א) "נאום הוי"ה לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך", כמובא במסכת נדרים (דף לב ע"ב) וסנהדרין (דף קח ע"ב), וזהו דעת הבאה מצד החסד, שהחסדים הם כנגד זעיר אנפין ושם הוי"ה.

ג

והגבורות שבדעת הם כנגד המלכות ושם אדנו"ת, שמתוך הגבורות שבדעת מתקדשים המקום והזמן שהם כנגד שם אדנו"ת, ובזה נעשה גילוי שכינה בבחינת מקום ובבחינת זמן. וגילוי הדעת מצד הגבורות

והוא שורש כל חולי, שכאשר אין חיצוניות הדעת מתפשט בכל האברים כדבעי, נעשה גופו של אדם כבד עליו עד שנעשה בו ענין החולי. וזהו שאמרו במסכת ברכות (דף ה' ע"ב) ירב ליה ידיה ואוקמיה, שכאשר נתן לו את ידו, המשיך בו מדעתו, ומתוך כך נמשך לו רפואה ונעשה גופו אחד, שיכול לקום ולילך.

ה

ובכדי לעורר את הרצון והדעת משורש זאת האות י', צריכים לנו לעורר בעולם את י' מיני ניגונים שכנגד י' הספירות כמובא בדברי הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף רג ע"ב), וכענין שאמר דוד בתהלים (קמ"ד, ט) "בנבל עשור אזמרה לך", ובזה יתקיים בנו הכתוב (שם ס, ד) "רפה שבריה כי מטה" ותמשך הרפואה לעולם, היינו שתרד הדעת עד לארץ ויתרפאו ויתאחדו כל שבריה, ותבטל המחלוקת מן העולם. וכן הוא באדם שכאשר יתעוררו בקרבו אלו הי' מיני ניגונים, הרי שנעשה ככלי אל זאת הדעת המביאה רפואה לגופו ולנפשו, ונעשה הוא אחד בלא פירוד, ויכול להתקיים ולילך לפני ה' ב"ה.

ומשמעות הדבר, שצריך האדם להתחדש בכל יום ברצונות חדשים ובדעת חדש, בכדי שיוכל להשיג רצונו יתברך ממנו בכל עת ובכל מדרגה, ולכך צריך הוא לדרוש ולחתור אחר הדעת הרבה, כי כאשר בא האדם עם דעת משלו וברצונו משלו, אינו יכול לקבל רצונות ודעת חדשים. והחתיירה והדרישה אחר הדעת נעשית מתוך ענין הניגון, וכמו שכתב מהר"ח בעשרי קדושה (ח"ד שער ג) שבכדי להשיג דעת צריך האדם למתק קול הניגון. וזהו 'למנצח מזמור', ש'למנצח' נוטריקון 'ניגון צח', שהוא מסטרא דזמר דאורייתא וזמר דצלותא כמובא שם בדברי הרעיא מהימנא, היינו שבכדי שיהיה בכוחו להסיר ממנו דעות ורצונות המביאות אותו לשבר ולחילוק הדעת, צריך שתהיה תורתו ותפילתו מתוך ניגון.

והנה תחילת הניגון הוא על ידי המנגן, אך עיקר הניגון הוא שיבוא הניגון מלמעלה, היינו שיתנגן הניגון מאליו, שבזה הניגון אין אחיזה כלל לזוהמת הנחש והקליפות. ומשמעות הדבר, שכאשר הולך האדם לפני השי"ת ומנגן בתורתו ובתפילתו עד אשר מנגן מאליו ואין הוא כמציאות וחלק בהניגון, הנה בזה מסיר מעליו את חילוק הדעת, ונעשה הוא כלי לרצונות ודעת חדש שתכנס בו מן התורה הקדושה ומדברי הצדיקים.

וזהו עיקר החילוק בין הניגון שמנגנים עתה לבין הניגון שיהיה לעתיד, שהניגון עתה הוא לפי המעשה, היינו שכפי מעשה בני האדם מנגנים הם ניגון השייך לאותו הענין, וזהו ניגון ממטה למעלה, אך לעתיד יתנגן ניגון מלמעלה למטה, וכענין הכתוב 'רפה שבריה כי מטה', שימשך זה הניגון מהאות י' העליונה וכענין הכתוב 'בנבל עשור אזמרה לך', וכפי שיתנגן זה הניגון כך תהיה מהות המעשה, שכיון שימשך הניגון מן הקדושה ומסוד טעמי התורה וסודותיה, כך ילכו הבריות אחר תנועות הניגון, שהם רצונות ודעת קדוש עד הארץ, ומתוך כך תהיה הדעה אחת לידע את ה' כענין הכתוב 'ומלאה הארץ דעה את ה'', כי תהיה אחדות בין הארץ שהיא כנגד גוף האדם, לבין הכתר המרמז לרצון האדם, ובכך יהיה כולו קודש לה'.

וזהו 'למנצח', שהוא נגינה הנמשכת ממידת ה'נצח' כמו שאמר שם הרעיא מהימנא, שעל ידה מתעוררת שפע החסד מלמעלה להתפשטת ללא סוף להאיר לנבראים, כי נעשים הם כ'אין' לקבל דעת אמיתי וקדוש.

ו

אמנם כנגד הדין אשר ממנו משתלשל זוהמת הנחש המשרה בנבראים עצבות כבדות וכעס, וכל הנמשך מצד הגבורות, הנה הכנעתו הוא מתוך ענין הריח וסוד הבשמים. וסוד ענין הריח הוא, שהגם שעתה שרוי האדם במקום הריחוק, ויש לו קושי וצער עד שאינו יכול ליישב דעתו כלל, הנה מתוך הריח מתגלה עליו רושם ממידת 'אריך אנפין', ובכך מקבל הוא כח להאריך אפו ולהיות סובל את יצרו הרע והכבדות שבגופו.

וזהו מפני שבסוד הריח נרמז מה שעתיד לצאת מן האדם לעתיד, וכענין שכתוב (בראשית ח, כא) "וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה... ולא אוסיף עוד להכות את כל חי כאשר עשיתי", היינו שמתוך הריח התעורר הקב"ה כביכול לראות את פני העתיד מכל מעשה הצדיקים העתידים להיות על הארץ ולהעלות לפניו יתברך נחת רוח, ומתוך כך כבש כעסו לבטל כל צד הכחדה של העולם לנצח. וזוהי

משמעות מה שנאמר במלך המשיח (ישעיה יא, ג) "והריחו ביראת ה'", היינו שיראה המשיח בכל אחד מ'ישראל את כל הריחות והבשמים הטובים העתידיים לצאת ממנו תיכף כאשר יסורו ממנו זוהמת וצחנת קליפות הגויים שדבקו בו, ומתוך כך יביט ויראה המשיח את גודל היראה שבכל בר ישראל גם כאשר עדין היא אינה מגולה כלל לאותו היהודי.

ז

ובכדי שיראו את הטוב שבבריות, היו חותרים האבות הקדושים אחר הקולות והניגונים שיוצאים מן הבריות, אשר יש בהם דבר חסד וגילוי של צד אהבה. וראש לאבות הוא אברהם, שהוא כנגד הניגון והטעמים, ולכן היה מוצא בבריות ומוציא מהם דבר שבח וברכה להשי"ת, שזהו כנגד הניגון. אמנם יצחק הוא כנגד הריח, שהוא גילוי היראה, וכענין הכתוב 'והריחו ביראת ה'', וזו היתה מידתו, שהיה מחפש בצד הדין והחושך איך שבפנימיות הכל הוא הטוב הגמור, ואפילו בעשיו הרשע היה מאמין שיכול להוציא ממנו מתוך הדין הקשה שבו ולראות ממנו את הריח הטוב שיוצא ממנו, ומתוך כך כאשר ביקש מעשיו להביא לו מטעמים ולברכו, ובא אליו יעקב וחשבו לעשיו, שמח יצחק מאוד וחשב שהנה הוציא הוא מעשיו את ריחו הטוב על אף הדין הקשה והריחוק הגדול שלו, ומתוך שמחתו אמר "ראה ריח בני" (בראשית כז, כז).

וביעקב היו נכללים שניהם יחדיו, הן הניגון שמצד החסדים, והן הריח שמצד הגבורות, ובזה נתגלה לו פנימיות הניגון, ושלימות ריח הטוב כריח גן עדן, הבאים מצד גילוי סודות התורה. כי אברהם לקח נפשות ודבר חסד מן הגויים כמו שכתוב (בראשית יב, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן", והם הניגונים שהיה רואה אברהם בבריות היינו שיש בהם איזה דבר להעלותו לפני השי"ת, אמנם עיקר הניגון היה יוצא מיעקב, שהוא קול הניגון של הנבואה ומתן התורה שהיה נגלה ליעקב כמו שכתב הרוקח על התורה (דברים ה, יט), וכמו שאמר עליו יצחק (בראשית כז, כב) "הקול קול יעקב". וכן הריח הטוב שהיה יצחק מחפש בעשיו היה יוצא מיעקב, כמו שאמר עליו יצחק 'ראה ריח בני שדה אשר ברכו ה''. וכל זה היה מוציא מתוך סודות התורה שנתגלו לו, וכנרמז בין שהגיש לאביו יצחק כמו שכתוב (בראשית כז, כה) "ויבא לו יין וישת", שנגלה לו בזה כל העתיד והנצחיות שיצא מיעקב, כמו שאמר רבי יוסי בזוהר תולדות (בדף קמב ע"ב).

ח

והנה תכלית הדעת היא להביא לבנין בית המקדש, כי השכינה היא אור ה' ב"ה המלא את הכל וכמו שכתוב 'מלא כל הארץ כבודו', ועל ידי הדעת הקדוש של הצדיקים מגלים הם את עומק רצונו יתברך שעיקרו הוא להשרות שכינתו כאן בארץ, ושידעו הכל ממנו יתברך כאן בעולם הזה. כי אין תכלית ומטרת הכל שנקיים התורה והמצוות ונמליך את ה' ב"ה לעתיד בעולם הבא, אלא כל מה שירדנו לעולם הוא בכדי שנחפוץ לראות בבנין בית המקדש והקמת השכינה בחיינו ממש, וזהו דבר השייך לכל אחד ואחד, כי כל יהודי באשר הוא יוכל לעשות דבר גדול או קטן בכדי שיהיה מכך נחת רוח לה' ב"ה, מתוך שיראה לו שחפצים אנו במלכותו ואין אנו חפצים במלכות בשר ודם ועולם הבא, ואין רצונו אלא לראות במלכותו יתברך כאן בעולם הזה.

ובכדי שנזכה לכל זה צריך שיזכה האדם לדעת, וככל שתהיה דעתו גדולה יותר ומתוקנת יותר, כך תהיה עבודתו ותורתו קשורה ושייכת בנצחיות האמיתית, ובדרך הצדיקים שכל נשימותיהם וכל מחשבותיהם וכל רגע מחייהם היו מוקדשים לתכלית זו שיהיה משכן ומקום פה בעולם הזה לשכינה הקדושה, ומתוך שחפצו בזה בכל ליבם ובכל נפשם באה השכינה הקדושה לשרות בארבע אמותיהם ומתגלית בפיהם ובכל דברי תורתם.

ובעצם זה שיודע האדם מדעת זו הנה בזה לבד מתחילה דעתו להתתקן בכל אשר יהיה, עד שיוכל לעשות מקום פנוי לכבוד השכינה ולכבוד הבורא ב"ה, ולהיות חלק בכל דרך הקודש של הצדיקים, אלא שלזה צריך הוא שידע את מקומו ואת מדרגת דעתו, ומתוך כך יתור ויחפש אחר פנימיות ליבו, שיפנה מקום פנוי בליבו להיות בו רצון וגעגוע אחרי השי"ת, ואחרי הנצחיות והדעת של מלכי ישראל הקדושים שהיתה כל מחשבתם על הבית של ה' ב"ה.

כי כאשר יודע האדם שהוא בבחינת 'אורח' הוא כנגד ליל שבת קודש, שהוא כמזמין אורח לביתו כמובא בזוהר בשלח (בדף מז ע"ב), וכמובא בתיקונ' (תיקון מז, דף פד ע"ב) שבשבת נכלל האדם בדרכי הצדיקים הנקראים 'אורח', שבכל מהותם ודרכם נמצאים הם תמיד בהתבוננות זו שמכירים בעל הבית והם כאורח בעולם כנאמר (משלי ד, יח) "ואורח צדיקים כאור נוגה", ומתוך כך עולים הם בדרגה ביום שבת קודש להכלל בבחינת 'בית', שהוא מקום קבע לשכינה הקדושה, שהוא ניחא לשכינה עד שאין במקום זה רושם הקשור בענין הגלות.

כי כמה מדרגות הם במשכן השכינה, שיש לה מקום ומשכן בליבו כענין 'בית', ויש שנותן לה 'אכסניה' ויש 'מלון' כמובא בהקדמת תיקונ' (בדף ב ע"א), והכל כפי שממשיך מקדושת השבת, שוכאשר מוכן תמיד האדם מקום בליבו לחשוב מרצון הבורא ומאור שכינתו וממלכותו יתברך, הנה בזה עולה הוא בליל שבת להכנס תחת כנפי השכינה ועץ החיים כנרמז בכתוב 'השענו תחת העץ', היינו שנעשה אורח בצל השכינה, ולאחר מכן עולה ומתעלה עוד ועוד, עד שנמשך לו מדרגת מקדושת כתר דיום השבת להיות לשכינה כענין 'בית', שזהו כענין בית המקדש בכנינו, שהוא ניחא לשכינה שאין בו רושם הגלות.

וכל זה הוא מדרגות מנוחת השכינה אצל הצדיקים שאף בימות החול מוצאת השכינה מנוחתה בצילם, וכאשר הולך האדם בדרכי הצדיקים מסייע הוא לה בדבר, שמתוך שמתאבל הוא בתיקון חצות ויש בו מקום אמיתי לצער השכינה, הנה בזה מסייע הוא לה למצוא מקום מנוחתה בצלו, ומתוך כך נשפעים עליו כל מיני טובות ברוחניות ובגשמיות בכח קדושת השבת, שכאשר מגיע יום השבת נכנס זה הצדיק ליקח כל הברכות, שהרי שייכות הם למידתו, וכמו שאמר רב יוחנן בשם רשב"י במסכת ברכות (בדף מז ע"א) שהאורח מברך, ובזה נוטל הוא לכל הברכות ומשפיע לכל הסובבים לו, וכנאמר (משלי י, ו) "ברכות לראש צדיק".

יב

ולכן בכדי שיעלה האדם מבחינת 'אכסניה' למדרגת 'בית' הוא על ידי הכנסת אורחים, כי בכדי שיבוא האדם למדרגת 'אורח' עד שיתכלל בבחינת בית, היינו שיכיר וידע מהתכלית הנצחית שהוא בית ה', צריך שידע ויכיר מכך שבכל יהודי יש ניגון ובכל יהודי יש ריח הבא מנשמתו שבגן עדן, וכענין הכתוב 'ראה ריח בני כריח השדה', שהוא רומז לכלל נשמות ישראל הנכללים ביעקב שזכה למדרגת 'בית', וכמובא במסכת פסחים (בדף פח ע"א) שיעקב קראו בית, ולכך הוא כנגד בעל הבית, ויוסף הנכלל בו הוא בסוד אורח כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף רמד ע"ב), ומתוך כך יראה בכל יהודי שכל תהלוכותיו הם כניגון הבא מלמעלה כאמור, שאיך שיהיה ובכל מדרגה ומקום שיהיה יבוא הוא לאותה המדרגה שלעתידי שיתנגן ניגון התורה שעל פיו יתנהג האדם. וכן הוא בענין הריח, שיראה האדם כל אחד מישראל כפי מעלתו הנצחית האמיתית, שעל אף שכעת יורדות רגליו למקום טומאת הגויים ונדבק בו מזוהמתם, בוודאי עתיד גם ממנו לצאת ריח ניחוח לה' ב"ה, ומתוך כך יראה להכניס כל אחד מישראל להיות בבחינת 'אורח'.

כי כל יהודי הוא סוד, והוא סוד שאין לו גילוי מלבד זה שהוא סוד, כי נשמה היא חלק אלוה ממעל, ואין מי שיוכל לומר פירוש וביאור על נשמה וכל הנמשך ממנה, ולכן אין יכולת לאדם לידע מחברו אלא מתוך הרושם היוצא ממנו, שהוא בסוד הניגון שמצד החסד והריח שמצד הגבורה.

ומיום שבת, שהוא הזמן של התבוננות על התכלית, יוכל האדם להשיג את הרצון המחשבה והדעת על הנצחיות ומעלת נשמות ישראל ולהמשיכה לימי החול. ולכן בצאת השבת מברכים על יין בשמים נר הבדלה, 'יין רומז לסודות התורה וסודות נשמות ישראל כמובא בזוהר שמיני (בדף לט ע"א), נר' הוא כנגד החסד וראיית טוב הבורא ב"ה, 'בשמים' הוא ענין הריח והגבורה, ו'הבדלה' הוא שלישות הדעת והמשכת הרפואה וקדושת השבת הנרמזת באות 'י' עד לארץ, וכענין שנאמר 'רפה שכריה כי מטה'.

ובכדי שתהיה לאדם שייכות בזה נתן לנו הקב"ה את שבת קודש. כי בענין ימי החול, ששרוי האדם בעמל העולם מצד התחוננים, ומצד העליונים מלא אור העולם במסכים וחוצצים בינו לבין התכלית הנצחית, בזה קשור האדם בעץ הדעת טוב ורע ואין בו התנוצצות של עץ החיים המרמז לסודות התורה, ולכך קשה עד מאוד שיהיה ביד האדם לצחצח את מחשבתו ודעתו עד שיוליד בליבו רצון אמיתי אל התכלית ודרכי הצדיקים. אמנם בשבת קודש עולים פנימיות כל העולמות, ולכך גם דעתו של האדם שהיא פנימית לאבריו כנאמר 'ובדעת חדרים ימלאו', יש בה את הסגולה לבוא ולהבנות ולהיות דעה אמיתית ומצוחצחת מכל זוהמת העולם.

כי בשבת מתנוצץ אור התורה מסוד עץ החיים, וכפי שרואים בחוש שיש הבדל גדול בין עסק התורה בימי החול לאור התורה השורה בשבת קודש, ומכח השבת יוכל האדם לילך בדרכי האבות באופן שיקרא עליו שם ה' כאבותינו הקדושים, וכשם שאנו אומרים 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', שמשמעות הדבר שאין חפץ האדם בבנין בית ה' ומלכות שמים כמצוה מלומדה מפני הרגלו, או משום שבדרך זו הלכו אבותינו, או מפני שחפץ הוא לצאת מבעיותיו הפרטיות וכיוצא, אלא משום שיש לו מקום אמיתי בליבו בו חושב הוא על רצון ה' ב"ה וצורך השכינה, ובזה מייחד עליו הקב"ה את שמו יתברך, וכענין שכתוב (במדבר טו, מא) "אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים", היינו לייחד את שמו על כל אחד ואחד עד שיקרא 'אלהיו'.

וזהו שאמר אברהם לשלשת המלאכים (בראשית יח, ד) "יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ", ש'תחת העץ' מרמז לעץ החיים כמובא במדרש הנעלם בזוהר וירא (בדף צט ע"ב), היינו שאפילו במעט מקום בו מוכן האדם מקום לשכינה שאינו מתוך ההרגל, כמו שנרמז 'ורחצו רגליכם', הנה בזה יכול הוא לבוא ולהסתופף תחת עץ החיים ודרכי הצדיקים, כמו שביאר האוהב ישראל (פ' וירא).

יג

והנה יום ראשון שהוא התחלת השבוע, ויום שבת שהוא סופו, הם ראשי תיבות 'ש'ר', המרמז למלכות של מלאך והשר מט"ט ששורה בו השכינה, וכנאמר בו (שמות כג, כא) "כי שמי בקרבך" וכמובא במדרש הנעלם בזוהר חיי שרה (בדף קצו ע"ב), ושולט הוא בימי החול, אך נוטל גם הוא את כל כוחו מן השבת, ולכך הוא הנקרא 'ש'ר'. וכל כוחו של מט"ט נמשך מהאות 'י' שהיא גולמית וממנה נמשך ציור כל האותיות כאמור, ולכן הוא כנגד עולם היצירה. וכך היא הדרך בימי החול, שמתוך הביטול כאין והאות 'י' יוכל האדם לצייר וליצור את כל מציאותו בימי החול שתשרה בו הקדושה והברכה.

וראשית הידיעה ממנו יתברך היא מתוך שישכיל האדם שה' ב"ה הוא נצחי, וחיצוניות האדם וכל בריה שתהיה הוא זמני וחולף, ועל זה מרמזים ימי החול שהם כנגד הזמן ההולך וכלה, אבל ביום שבת מתגלית דרך עץ החיים, שהוא סוד הנצחיות. והנה היה צריך יום שבת שהוא 'יָכַר למעשה בראשית' להיות ביום ראשון - שאז הוא יום והתחלת מעשה בראשית, אלא שברא הקב"ה מציאות מיוחדת שבה גילה הקב"ה את הגילוי של ההתחלה, היינו של קודם היום הראשון, שהוא הגילוי של קודם הבריאה שאז הוא יתברך לבדו קיים, והיא סוד האות 'י' שהיא הגולמית וממנה התחילה כל הבריאה.

יד

ובכדי שיעשה האדם מקום לשכינה הקדושה, צריך הוא לידע דבר זה שבעולם הזה הוא בזמן קצוב ההולך וכלה והוא אינו חי וקיים לעד, אלא ה' ב"ה הוא שחי וקיים לנצח, והוא קודם שנברא העולם והוא יתברך אחר שנברא העולם, וכמו שכתוב (מלאכי ג, ו) "אני ה' לא שנית", ולכך ה' ב"ה הוא יתברך בעל הבית, והאדם הוא בבחינת 'אורח' בעולם, ומתוך כך יבוא

המעוניינים להצטרף למערך הרצים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות

0527.130.400 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com

קחו חלק
במפעל
הקודש

